

ABSTRAKT

Vývoj a struktura fonologických dovedností byly semi-longitudinálně posuzovány u intaktních dětí raného předškolního věku (n=127; průměrný věk v T1 46 měsíců, v T2 52,5 měsíců). Děti podstoupily tři zkoušky fonologického uvědomování (Rozpoznávání slabik, Skládání slabik, Rozpoznávání fonémů) a dva testy fonologických procesů (Opakování pseudoslov, Rychlé jmenování). Neparametrické statistické metody neukázaly na hladině významnosti 5% statisticky významný rozdíl mezi chlapci a dívkami v úrovni fonologických dovedností, jedinou výjimkou byl v mladším věku test Rozpoznávání hlásek, kdy byly dívky lepší. Struktura fonologických dovedností byla posuzována explorační faktorovou analýzou. Výsledkem pro mladší věk jsou dva faktory: (a) Rozpoznávání (Rozpoznávání slabik a Rozpoznávání fonémů) a (b) Syntéza a krátkodobá fonologická paměť (Skládání slabik a Opakování pseudoslov). Nicméně vlastní hodnota druhého faktoru leží na hranici akceptovatelnosti. Rychlé jmenování se ukázalo jako nezávislá dovednost. Pro starší věk přinesla faktorová analýza jeden faktor, pojmenovaný jako Fonologické uvědomování a krátkodobá fonologická paměť (obsahoval všechny zkoušky fonologického uvědomování i Opakování pseudoslov). Rychlé jmenování bylo opět nezávislé. Výsledky podporují dvojdimenzionální model fonologických schopností a) dimenze fonologického uvědomování a krátkodobé paměti a b) dimenze rychlého jmenování. V raném předškolním věku (3-4 roky) je fonologické uvědomování spojeno s krátkodobou fonologickou pamětí. Rychlé jmenování se opakovaně ukázalo jako nezávislá schopnost (Runge, Watkins, 2006; de Jong et al., 1999; Lonigan et al., 1998). Naše výsledky podporují význam rané diagnostiky fonologických dovedností, zejména ve vztahu k dětem s rizikem dyslexie a vývojovou dysfázií. Diagnostické nástroje by měly být vývojově adekvátní, atraktivní pro děti tohoto věku a mají splňovat psychometrické požadavky.